

УДК 346.5:347.734

Іван Дудка,

здобувач кафедри господарського права

Національної юридичної академії імені Ярослава Мудрого

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ*

У статті висвітлюються актуальні для господарсько-правової науки та практики проблеми державного регулювання банківської діяльності в умовах світової фінансової кризи, коли традиційні функції держави, що реалізуються НБУ в грошово-кредитній сфері, потребують певної корекції, що досягається застосуванням правових механізмів внутрішнього та зовнішнього контролю щодо діяльності всієї банківської системи.

Ключові слова: банки, держава, криза, право, політика, регулювання.

Чинник забезпечення національної безпеки**

На відміну від країн з розвинутою економікою, в яких система регулювання банківської діяльності формувалася протягом тривалого часу, в Україні таке регулювання ще не отримало достатнього рівня розвитку. Особливої актуальності в умовах світової фінансової кризи набуває правова політика держави у сфері банківської діяльності, яка визначає вектори розвитку всієї банківської системи, її відповідність багатоманітним поточним завданням, пов'язаним з інвестуванням у вітчизняну інфраструктуру економіки, фінансуванням різних соціально орієнтованих програм.

Для здійснення стимулюючого впливу банківських інститутів на економічне зростання необхідно приділити увагу питанням регулювання банківської діяльності, забезпечення їх фінансової стійкості та кредитоспроможності. Актуальність дослідження проблеми регулювання банківської діяльності визначається також і тим, що до середини 90-х років в Україні у банківській практиці фактично не існувало поняття «регулювання банківської діяльності», оскільки особливості такої діяльності не відповідали умовам економічного середовища, що характеризувалося суперечностями трансформаційного процесу [1].

Проблемам регулювання банківської діяльності, грошового обігу та кредиту присвятили свої дослідження чимало вітчизняних вчених, зокрема І. А. Безклубий, В. Л. Кротюк, О. П. Поддерковний, А. О. Селіванов та інші. Однак у вітчизняній літературі залишаються недостатньо розробленими окремі аспекти регулювання банківської діяльності; зокрема особливості державного регулювання банківської діяльності в умовах світової фінансової кризи поки що залишаються поза зоною уваги науковців. Саме це і обумовило актуальність нашого дослідження.

У будь-якій державі незалежно від домінуючої економічної моделі та способу організації суспільних відносин банківська система відіграє ключову роль. Недарма її часто порівнюють з кровоносною системою економіки держави [2].

Історичний розвиток економічних відносин в українському суспільстві поступово призвів до ускладнення структури банківської системи, що було пов'язано з необхідністю обслуговування фінансових та товарних ринків, появою нових видів фінансових установ, нових інструментів кредитування та ефективного надання інших фінансових послуг. Прийняття Закону України «Про банки і банківську діяльність» у 1991 р., а також прийняття 07.12.2000 р. Верховною Радою України нового, нині чинного, за-

* Рекомендовано до друку кафедрою господарського права Національної юридичної академії імені Ярослава Мудрого.

** Внутрішню рубрикацію тексту (підзаголовки) здійснено редакцією.

кону з аналогічною назвою, внесло істотні корективи в регулювання банківської справи. Однією з основних причин реформування банківської справи було спрямування державної політики на уніфікацію банківських стандартів та гармонізацію національного законодавства відповідно до вимог Європейського Союзу [3].

Сьогодні банківська система України — це один із найрозвинутіших елементів господарського механізму, оскільки її реформування було розпочате раніше за інші сектори економіки, що визначалося ключовою роллю банків при вирішенні завдань переходу до ринку. Але в умовах світової фінансової кризи банківська система та її діяльність набувають нового значення. Не можна не погодитися, що для України на сучасному етапі державного будівництва суттєве значення має не стільки вдосконалення правового регулювання державного управління економікою на ринкових засадах, скільки, що важливіше, забезпечення правовими засобами національної економічної безпеки в умовах світової кризи [4].

Так, Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 р. № 964-IV до пріоритетів національних інтересів (ст. 6) відносить створення конкурентоспроможної, соціально орієнтованої ринкової економіки та забезпечення постійного зростання рівня життя і добробуту населення. А серед загроз національним інтересам і національній безпеці України в економічній сфері у ст. 7 Закону України «Про основи національної безпеки України» названо: ослаблення системи державного регулювання і контролю у сфері економіки; нестабільність у правовому регулюванні відносин у сфері економіки, в тому числі фінансової (фіскальної) політики держави; відсутність ефективної програми запобігання фінансовим кризам; зростання кредитних ризиків; критична залежність національної економіки від кон'юнктури зовнішніх ринків, низькі темпи розширення внутрішнього ринку; велика боргова залежність держави, критичні обсяги державних зовнішнього і внутрішнього боргів; небезпечне для економічної незалежності України зростання частки іноземного капіталу в стратегічних галузях економіки тощо.

Аналіз чинного законодавства України та практики функціонування банківської системи свідчить, що її діяльність безпосередньо пов'язана з вищезазначеними загрозами для економічної безпеки держави, особливо в умовах фінансової кризи. Саме тому актуальним є дослідження правової політики та регулюючого впливу держави на діяльність сучасної банківської системи.

Як зазначає О. П. Орлюк, останніми роками відбувся значний розвиток розуміння банківської діяльності теоретиками, що викликано, в першу чергу, новими економічними умовами розвитку суспільства, в тому числі відтворенням права приватної власності та розглядом її як повноцінної форми власності поряд із державною. Складний комплексний характер відносин, що виникають у сфері банківської діяльності, застосування імперативного та диспозитивного методів правового регулювання пов'язані з теоретичними проблемами у дослідженні її правової природи та віднесенні до конкретної галузі права. Широкий спектр наукових теорій відносить правовідносини, що виникають у сфері банківської діяльності, і до фінансових, і до господарських, і до цивільних. Сьогодні найбільш поширеною є точка зору, згідно з якою банківські правовідносини утворюють комплексний правовий інститут або комплексну галузь права. На перший погляд, ці суто теоретичні проблеми не пов'язані безпосередньо з практикою державного регулювання банківської діяльності. Але ця точка зору є помилковою, оскільки застосування тих чи інших методів правового регулювання може відігравати визначальну роль у регулюючому впливі держави.

Необхідність формування банківської системи як особливої структури, яка діє в економіці країни, визначається двома основними групами причин: 1) причини, пов'язані з необхідністю здійснювати суспільний нагляд і регулювати банківську діяльність, узгоджувати комерційні інтереси окремих банків із державними та суспільними інтересами — забезпечувати стабільність національної валюти і стабільну роботу всіх кредитно-фінансових посередників; 2) причини, пов'язані з функціонуванням грошового ринку, забезпеченням збалансованості попиту і пропозиції на грошовому ринку і в кожному його секторі.

До банківської діяльності належить комплекс із трьох основних операцій, які вважаються базовими і утворюють первинну сферу досліджуваної діяльності: 1) приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб; 2) відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів і банків-кореспондентів, у тому числі переказ грошових коштів з цих рахунків за допомогою платіжних інструментів та зарахування коштів на них; 3) розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик (ст. 47 Закону України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III).

В умовах фінансової кризи першочергового значення набуває правова політика держави щодо забезпечення стабільності та ефективності банківської системи. Напрями правового впливу держави достатньо різноманітні, як і сфери банківської діяльності, що слугують об'єктами правового регулювання. На нашу думку, вже можна говорити про інституційне оформлення структури Національного банку України (далі — НБУ) як провідної ланки банківської системи. Але варто зазначити, що існують різні точки зору дослідників щодо місця та ролі НБУ в банківській системі України. Так, А. Матіос та А. Ковальчук оцінюють повноваження НБУ, передбачені законодавством, як «стан, коли центральний банк без будь-якого контролю з боку суспільства розпоряджається первинною емісією, на свій розсуд визначає грошово-кредитну і валютно-курсову політику», «фактичне привласнення Національним банком всього золотовалютного резерву держави» [5]. Зазначені дослідники наголошують на необхідності встановлення чіткого механізму підзвітності та підконтрольності НБУ Верховній Раді України.

З іншого боку, в дослідженні К. Петренку отримало подальшого розвитку обґрунтування теоретичних підходів щодо вдосконалення економічної політики, спрямованої на централізацію банківської системи через посилення незалежності НБУ за умови одночасного розвитку державних і незалежних інститутів нагляду та контролю за діяльністю комерційних банків у контексті розвитку інфраструктури фінансового ринку України. Аналіз різних систем банківського регулювання та нагляду, на дум-

ку К. Петренку, свідчить про необхідність виокремлення системи банківського нагляду в самостійну незалежну структуру на засадах централізації та вертикального підпорядкування від НБУ для посилення захисту інтересів вкладників з переданням частини функцій, а саме, інспектування та моніторингу банків, до фонду страхування депозитів, засновниками якого повинні бути всі вітчизняні банки [6].

У той самий час недостатньо врегульованими залишаються правові механізми відновлення та гарантування платоспроможності банків, вироблення правової політики клієнтської підтримки, заохочення інвестиційного вектора діяльності банківської системи тощо.

Першочергові заходи щодо запобігання кризовим явищам

Стабільність банківської системи має забезпечуватися заходами внутрішнього та зовнішнього контролю щодо діяльності всієї системи. В умовах фінансової кризи саме зовнішній контроль держави, порядок та умови якого чітко визначені у правовому полі, відіграє ключову роль щодо забезпечення діяльності не тільки самої банківської системи, а й макроекономічної стабільності України, мінімізації можливих збитків для економіки та фінансової системи України від фінансової кризи.

Для визначення поточної і перспективної платоспроможності та життєздатності банківської системи України в умовах кризи було прийнято декілька нормативно-правових актів. Зокрема заходи щодо діагностичного обстеження банків передбачено Законом України «Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 31.10.2008 р. № 639-VI (далі — ЗУ № 639-VI), постановою Правління Національного банку України «Про здійснення діагностичного обстеження банків» від 21.11.2008 р. № 389. Крім того, постановою Правління Національного банку України від 01.12.2008 р. № 405 затверджено Спеціальний порядок здійснення заходів щодо фінансового оздоровлення банків, спрямований на спрощення процедури та скорочення тер-

мінів унесення змін до статутів банків щодо збільшення рівня статутного капіталу для забезпечення невідкладної капіталізації банків.

Аналіз ЗУ № 639-VI дозволяє віднести до першочергових заходів щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи такі: 1) створення Стабілізаційного фонду, кошти якого будуть використовуватися на надання кредитів, у т. ч. довгострокових інфраструктурних, інвестиційних та інноваційних проектів загальнодержавного значення; здешевлення кредитування проектів малого та середнього бізнесу, зокрема таких, що впливають на підвищення рівня зайнятості населення; надання фінансової допомоги банкам (у тому числі з метою збільшення статутних капіталів), поповнення статутних капіталів державних банків та Державної іпотечної установи; викуп державою іпотечних кредитів тощо; 2) капіталізація банків. Важливою запорукою ефективності правового механізму капіталізації банків є встановлений ЗУ № 639-VI спеціальний порядок здійснення відповідних заходів, який визначається НБУ.

Крім того, відповідно до ЗУ № 639-VI було прийнято дві постанови Кабінету Міністрів України, що конкретизують правові умови здійснення зазначених заходів: «Про затвердження Порядку участі держави у капіталізації банків» від 04.11.2008 р. № 960 та «Питання використання коштів Стабілізаційного фонду» від 04.11.2008 р. № 961. За інформацією, оприлюдненою на урядовому Інтернет-порталі, Кабінет Міністрів України збільшив наповнення Стабілізаційного фонду в 2010 р. на 7 млрд грн, і він складатиме 27 млрд грн; кошти фонду будуть спрямовані на реальний сектор економіки [7].

Застосовуючи правові механізми капіталізації банків, держава взяла під свій контроль три комерційні банки: «Родовід Банк», «Укргазбанк» та банк «Київ» [8]. З метою правового регулювання банківських операцій, що здійснюються такими банками, було прийнято постанову КМУ «Про закупівлю державними банками та банками, у капіталізації яких взяла участь держава, послуг, безпосередньо пов'язаних з банківськими операціями» від 05.11.2008 р. № 966. Крім того, постановою КМУ «Про збільшення статутного капіталу відкритих акціонерних товариств

«Державний експортно-імпорتنний банк України» та «Державний ощадний банк України» від 26.11.2008 р. № 1031 було збільшено розмір статутного капіталу вказаних товариств майже на мільярд гривень кожного.

Розпорядження КМУ «Про внесення змін до Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю та затвердження плану заходів щодо її реалізації на період до 2017 року» від 22.10.2008 р. № 1347-р вказану Концепцію викладено у новій редакції. Зокрема концепція передбачає вирішення питань організації та функціонування державного внутрішнього фінансового контролю в системі органів державного і комунального сектору шляхом визначення понятійної бази державного внутрішнього фінансового контролю, проведенням аналізу системи державного внутрішнього фінансового контролю, визначенням основних завдань з реформування системи державного внутрішнього фінансового контролю, а також визначенням стратегічних напрямів та основних етапів розвитку державного внутрішнього фінансового контролю.

У постанові Правління Національного банку України «Про окремі питання діяльності банків» від 04.12.2008 р. № 413 зазначається, що ужиті НБУ заходи щодо упередження кризових явищ у банківській системі сприяли зменшенню темпів щоденного відпливу коштів з банків і забезпечили платоспроможність та своєчасність розрахунків банківської системи в цілому. Проте вплив коштів з банківської системи продовжується і з початку листопада кошти фізичних осіб у національній валюті скоротилися майже на 5% (у жовтні — 10%), кошти суб'єктів господарювання в національній валюті зменшилися на 4,6% (у жовтні — 7,8%). Залишаються значними невідповідності між активними та пасивними операціями банків за строками погашення. Окремі банки мають проблеми зі своєчасним здійсненням платежів.

Правову політику держави в банківській сфері в умовах фінансової кризи важко переоцінити, оскільки можна стверджувати, що ефективність використання тих чи інших правових механізмів оздоровлення фінансового клімату банківських установ позначається на реальному секторі економіки, рівні життя пересічних українців. Так, ЗУ № 639-VI

передбачає встановлення спеціального режиму оподаткування діяльності у сфері сільського і лісового господарства та рибальства (з внесенням змін до відповідних законів України), а Закон України «Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва» від 25.12.2008 р. № 800-VI — фінансування антикризових заходів у будівництві житла (в т. ч. коштами Стабілізаційного фонду), пільгове кредитування суб'єктів господарської діяльності, що здійснюють будівництво; фінансування НБУ та/або Державною іпотечною установою операцій комерційних банків у частині надання громадянам іпотечних кредитів на завершення будівництва житла тощо. Це далеко не повний перелік державних цільових програм, у фінансуванні (в т. ч. пільговому) яких сьогодні беруть участь банківські установи.

Внутрішній контроль і банківський нагляд

Заходи зовнішнього контролю банківської системи поєднуються з заходами внутрішнього контролю, до яких, на нашу думку, можна віднести правові механізми управління ризиками (ст. 44 Закону України «Про банки і банківську діяльність» (далі — Закон), внутрішній аудит (ст. 45 Закону), банківський нагляд (ст. 67 Закону) та запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом (ст. 63 Закону).

Фінансовий інструмент управління ризиками передбачає створення банком постійно діючого підрозділу з питань аналізу та управління ризиками, що має відповідати за встановлення лімітів щодо окремих операцій, лімітів ризиків контрагентів, країн-контрагентів, структури балансу відповідно до рішень правління (ради директорів) з питань політики щодо ризикованості та прибутковості діяльності банку. В умовах фінансової кризи роль централізованого державного впливу, спрямованого на забезпечення стабільного функціонування банківської системи, важко переоцінити. Важливу роль у цьому процесі відіграє створення надійної системи правових заходів, спрямованих на мінімізацію кредитних ризиків.

Дослідження кредитних ризиків, про-

ведене В. Грошевою, свідчить, що в пострадянський період становлення та формування вітчизняної банківської системи характеризується високим рівнем кредитних ризиків у діяльності вітчизняних банківських установ. Правове регулювання кредитної діяльності банків, що здійснюється НБУ, передбачає, здебільшого, фінансування втрат за кредитними операціями із внутрішньобанківських резервів і чітке дотримання нормативів, установлених НБУ. НБУ відреагував на кризові явища запровадженням обмежень щодо здійснення комерційними банками операцій з найбільшим ступенем кредитного ризику. Припинення іпотечного кредитування болуче позначилося на реальному секторі економіки, насамперед будівництві, скоротився попит на продукцію і в інших галузях вітчизняної промисловості.

Не можна не погодитися, що використання лише адміністративно-правових методів стабілізації економіки є недостатнім, оскільки сучасна світова надшвидкісна інформаційна економіка базується на інших принципах. Тому, зважаючи на кризову ситуацію з поверненням кредитів в Україні та підвищення ступеня їх ризикованості, актуальним стало створення єдиної державної інформаційної бази — Державного реєстру кредитних історій, що охоплює усіх клієнтів банківських та інших фінансових установ на території всієї країни [9].

Не менш важливим засобом внутрішнього контролю банківської діяльності є служба внутрішнього аудиту — орган оперативного контролю спостережливості ради банку, що має право на ознайомлення з усією документацією банку та нагляд за діяльністю будь-якого його підрозділу. Ця служба уповноважена вимагати письмові пояснення від окремих посадових осіб банку щодо виявлених недоліків у роботі.

В умовах фінансової кризи ефективним інструментом гарантування стабільності банківської діяльності є банківський нагляд. Відповідно до ст. 67 Закону стабільність банківської системи та захист інтересів вкладників і кредиторів банку щодо безпеки зберігання коштів клієнтів на банківських рахунках забезпечується за допомогою банківського нагляду. При здійсненні банків-

ського нагляду НБУ має право вимагати від банків та їх керівників усунення порушень банківського законодавства, виконання нормативно-правових актів НБУ для уникнення або подолання небажаних наслідків, що можуть поставити під загрозу безпеку коштів, довірених таким банкам, або завдати шкоди належному веденню банківської діяльності.

Окремим напрямом моніторингу та контролю НБУ є запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом (ст. 63 Закону). Так, банки зобов'язані розробляти, впроваджувати та постійно поновлювати правила внутрішнього фінансового моніторингу та програми його здійснення з урахуванням вимог законодавства про запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. При здійсненні нагляду за діяльністю банків не рідше одного разу на рік НБУ проводить перевірку банків з питань дотримання ними законодавства, яке регулює відносини у сфері запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Інститут фінансового моніторингу, завданням якого є запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, було введено у чинне законодавство України з прийняттям Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» від 28.11.2002 р. № 249-IV. В основу діючої системи протидії відмиванню грошей покладено обов'язок фінансових установ (суб'єктів первинного фінансового моніторингу, серед яких — НБУ) здійснювати обов'язковий фінансовий моніторинг у сфері «відмивання» доходів, одержаних злочинним шляхом. На думку Ю. Баумана, однією з додаткових вимог, що має бути обов'язковою при укладанні договору про надання фінансових послуг, є покладання обов'язку на фінансову установу вимагати від споживача фінансових послуг зазначення/підтвердження джерела походження коштів, що передаються фінансовій установі в розпорядження чи в управління, якщо сума, на яку укладається договір про на-

дання фінансових послуг, перевищує 80000 тис. грн. Це дозволить мінімізувати інтеграцію коштів, здобутих злочинним шляхом, у фінансову систему через підставних осіб [10]. Така пропозиція видається обґрунтованою та слушною.

Висновки

Таким чином, світова фінансова криза є каталізатором процесів удосконалення правових механізмів внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю діяльності банківської системи України. Саме кризові явища в реальному секторі економіки є чинниками, на тлі яких визначається життєздатність таких інструментів банківської діяльності, як фінансовий лізинг та інші. На нашу думку, в умовах фінансової кризи державне регулювання банківського сектору має базуватися на поєднанні різноманітних механізмів правового впливу. Вважаємо, що нормативний механізм державного регулювання має забезпечити чітке законодавче визначення концепції грошово-кредитної і валютної політики держави, правовий механізм виходу з кризи (як алгоритм дій для банківської системи України); механізм капіталізації банків. Цілком слушною є пропозиція Є. О. Алісова щодо необхідності законодавчо визначити критерії суттєвого погіршення економічної ситуації в країні як особливого економічного періоду.

Інституційний механізм передбачає, на нашу думку, чітке визначення правового статусу головних суб'єктів банківської діяльності. Зокрема в умовах фінансової кризи виправдані є посилення прозорості формування стратегії НБУ, тому необхідним є внесення змін до Закону України «Про Національний банк України», встановлення підзвітності та підконтрольності НБУ Верховній Раді України.

Не менш важливим аспектом удосконалення інституційного механізму банківської системи, на нашу думку, є зміцнення ланки «державних банків», які можуть стати новою ланкою розвитку державної підтримки реального сектору економіки.

ПРИМІТКИ

1. Петренко К. В. Банківська діяльність та механізм її регулювання в умовах ринкової трансформації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.04.01 [Електронний ресурс] / К. В. Петренко. — К., 2004. — Режим доступу : <http://disser.com.ua/contents/33611.html>
2. Гетманцев Д. О. Банківське право України : навч. посіб. [Електронний ресурс] / Д. О. Гетманцев, Н. Г. Шукліна. — К. : Центр навчальної літератури, 2007. — Режим доступу : http://ebk.net.ua/Book/law/getmantsev_bpu/zmist.htm
3. Орлюк О. П. Фінансове право / О. П. Орлюк. — К., 2003. — 528 с.
4. Алісов Є. О. До питання про реалізацію основних функцій Національного банку України в умовах світової економічної кризи / Є. О. Алісов // Проблеми законності : Респ. міжвідом. наук. сб. / відп. ред. В. Я. Тацій. — Х. : Нац. юрид. акад. України, 2008. — Вип. 100. — С. 270—278.
5. Матіос А. Законодавчі засади оптимізації валютно-курсової та емісійної політики в Україні / А. Матіос, А. Ковальчук // Право України. — 2008. — № 12. — С. 72—81.
6. Петренко К. В. Зазнач. праця.
7. Тимошенко Юлія. 27 млрд. грн. стабілізаційного фонду у 2010 році будуть спрямовані на реальний сектор економіки [Електронний ресурс] / Юлія Тимошенко. — Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=241511890&cat_id=43255
8. Тимошенко об'явила о рекапіталізації трьох банків України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://paralel-media.com.ua/p2157.html>
9. Грошева В. Оптимізація правового забезпечення обліку й оцінки кредитних ризиків / В. Грошева // Підприємництво, господарство і право. — 2009. — № 4. — С. 30—33.
10. Бауман Ю. Договір про надання фінансових послуг: протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом (фінансово-правовий аспект) / Ю. Бауман // Підприємництво, господарство і право. — 2009. — № 6. — С. 99—103.

Дудка Иван. Государственное регулирование банковской деятельности в условиях мирового финансового кризиса.

В статье освещаются актуальные для хозяйственно-правовой науки и практики проблемы государственного регулирования банковской деятельности в условиях мирового финансового кризиса, когда традиционные функции государства, которые реализуются НБУ в денежно-кредитной сфере, требуют определенной коррекции, которая достигается применением правовых механизмов внутреннего и внешнего контроля деятельности всей банковской системы.

Ключевые слова: банки, государство, кризис, право, политика, регуляция.

Dudka Ivan. State regulation of banking activity in world's financial crisis conditions.

The article is devoted to studying the essential for business law science and practice problems of state regulation of banking activity in world's financial crisis conditions. The traditional functions of the state realized by National Bank of Ukraine in monetary and credit system demand particular correction which can be managed by using legal mechanisms of inner and outer control of al banking system activity.

Key words: banks, state, crisis, law, politics, regulation.